

Pastisseria RAGA Major, 105 - Telèfon 72 03 53 ULLDECONA	BAR EL REBOST Carrer Calvari, 57 - Tel. 57 32 18 ULLDECONA	Video-Foto MILLAN EUROCHROM - Laboratori Fotogràfic Distribuïdor Videos JVC Avgda. Ramon Salomón, 19 - Tel. 72 03 63 ULLDECONA
COOPERATIVA AGRÍCOLA D'ULLDECONA, S.C.C.R.L. OLI VERGE D'OLIVA ACOMONT Vendes: Major, 175 - Tel. 72 00 07 - ULLDECONA	SUMINISTROS "LA SÈNIA" JOAN CORDOBA I SERRA Materials Construcció - Decoració LA SÈNIA - ULLDECONA	Mobles A R N A U Sant Lluc, 12 - Major, 82 Tel. (977) 72 03 58 ULLDECONA
Pastisseria millán Major, 115 - Tel. 72 02 82 ULLDECONA	 JMS C.B. ELECTRODOMÈSTICS c/ major, 153 - tel. 72 06 38 - 43550 ulldecona (montsià)	 AGI MÉS DE 30 ANYS DINS DEL MÓN IMMOBILIARI Tel. 57 31 36 ULLDECONA agilitat i gestió immobiliària
Carnisseria OLGA Major, 160 - Telèfon 72 04 64 ULLDECONA	Fusteria LAVEGA-BOSCH, C.B. Avgda. Escoles, 5 - Tel. 72 11 37 ULLDECONA	RESTAURANT - HOTEL Bon Lloc Antigua Ctra. Vinaroz, s/n. Tels. (977) 72 02 09 - 57 30 16
SOLISAN, S.L. Agente de Seguros MAPFRE C/. Sant Antoni, 28 - Tel. 72 03 37 43550 ULLDECONA (Tarragona)	 P & J REPORTATGES FOTO/VIDEO INDUSTRIAL I MÚSICA Calvari, 2 - Tel./Fax 57 32 29 43550 ULLDECONA	Oficina Tècnica LO y SA Major, 111 - Telèfon 72 00 48 ULLDECONA
 CLAUDIA LLIBRERIA - PAPERERIA OBJECTES DE REGAL - PREMSA C/. Sant Antoni, 13 - Tel. 72 05 56 ULLDECONA	R. GRAU, s.l. FERRATGES PER A MOBLES Major, 104 - Tel. 72 06 87 - Magatzem: Ctra. Tortosa, s/n. Tels. 72 01 89 - 72 06 20 - FAX 72 11 15 43550 ULLDECONA (Tarragona)	 Forn de pa J. CASOLA C/. Murada de Dalt, 37 - Tel. 72 08 24 - ULLDECONA

Sortida del C.C.R. al Teatre Borrás de Barcelona, per a veure la representació de l'obra "La extraña pareja", interpretada per Joan Pera i Paco Morán.

ACTIVITATS A LES FESTES CONCURS DE DIBUIX Pàg. 2	ENTREVISTA A LA NOSTRA PUBILLA Pàg. 3	DIUMENGE AL CASTELL Pàgs. 4-5	ELS NOSTRES GEGANTS FAN 10 ANYS Pàg. 6
SOBRE LA GÈNESI I ELS DIALECTES DE LA LLENGUA CATALANA Pàgs. 7-8	SABIES QUÈ... Pàg. 9	NOVETATS FILATÈLIQUES Pàg. 10	GASTRONOMIA RACÓ POÈTIC Pàg. 11

Na MERCÈ MARTORELL, Pubilla del C.C.R. i En Joan Josep Sans, acompanyant, en la nit de l'elecció de la "REINA DE LES FESTES 1996"

ACTIVITATS DEL CCR A LES FESTES MAJORS

Dissabte, dia 24, a les 10 del matí:
"XXV CONCURS DE DIBUIX RÀPID"

Per la tarda:
**EXPOSICIÓ DE TREBALLS DE
DIBUIX RÀPID**

Dijous, dia 29, a les 9,30 del matí:
"IX DIADA DEL CASTELL"

Organitzada per la Secció de Muntanya del C.C.R.
amb la col.laboració de:

AJUNTAMENT D'ULLDECONA
S. TERRITORIALS DE CULTURA DE LA GENERALITAT,
BARANES BRUSCA I ANTONI DOMÉNECH

Dissabte, dia 31, a les 12 del matí,
a la Casa de Cultura:

**LLIURAMENT DE PREMIS DEL
XXV CONCURS DE DIBUIX RÀPID**

Per la tarda:
Es participa a la
DESFILADA DE CARROSSES

CONCURS DE DIBUIX RÀPID

BASES:

1. El Centre Cultural i Recreatiu convoca el XXV Concurs de Dibuix Ràpid, amb motiu de les Festes Majors i amb la col.laboració de l'Excm. Ajuntament, Caixa Tarragona i els Serveis de Cultura de la Generalitat a Tortosa. Podrà participar-hi tothom que ho desitgi. Els concursants seran classificats segons les seves edats en les següents categories:

a) fins als 5 anys.	d) de 10 i 11 anys.
b) de 6 i 7 anys.	e) de 12 i 13 anys.
c) de 8 i 9 anys.	f) de més de 13 anys.

2. Les inscripcions es faran a les oficines de Caixa Tarragona, i el termini per a inscriure's quedarà clos el dia 23 d'agost.

3. El dia per a realitzar els treballs serà el dissabte, dia 24 d'agost, a les 10 del matí, hora que els participants hauran de

concentrar-se a la Plaça de l'Església i des d'allí es traslladaran al lloc escollit per realitzar els treballs.

4. Tots els concursants dibuixaran dos temes. El primer serà un model obligat i comú a tots els participants i, el segon, serà imaginatiu i lliure. Els dibuixos seran exposats a l'Ajuntament i podran ser visitats pel públic durant les Festes Majors.

5. Es nomenarà un jurat qualificador que atorgarà de manera general dos premis per cada categoria i tema, concedint-se també els accèssits que el jurat cregui convenients. S'establirà una classificació social entre els socis del Centre Cultural que quedin millor classificats en cada Categoria.

6. El lliurament de premis tindrà lloc el dissabte, dia 31 d'agost a les 12 hores, a la Casa de Cultura.

AVÍS ALS SOCIS

La Junta del CCR informa als socis que estiguin interessats en que els seus fills surtin a la carrossa que realitza aquesta Entitat, que passin per JMS Electrodomèstics i se'ls informarà del vestit que han de portar.

Entrevista a la nostra Pubilla de les Festes 1996

- 1.- El teu nom i dia que vas nèixer?
- Em dic Mercè Martorell i vaig nèixer el dia 12 de gener de 1978.
  - 2.- A què et dediques en aquests moments?
- Aquest any he cursat C.O.U.
  - 3.- Quines coses positives i negatives destacades del nostre poble?
- En general, ha canviat molt si el comparem amb uns anys enrere, perquè s'han fet moltes obres, però en canvi, hi ha poques activitats per a la gent jove.
- I ara entrarem en el típic seguit de preguntes de resposta molt concreta:
- 4.- Les teves afeccions preferides?
- Tocar el piano, anar amb bicicleta, escoltar música, mirar la televisió i passejar amb les amigues.
  - 5.- Un grup musical?
- SAU.
  - 6.- Una pel·lícula que t'hagi agradat molt?
- Dirty-Dancing.
  - 7.- Quin esport t'agrada més?
- El futbol.
  - 8.- Platja o muntanya i perquè?
- Platja, perquè m'agrada seure a la sorra, escoltar el soroll de les ones i pensar.
  - 9.- Què és el que valores més d'una persona?
- Que sigui sincera, que hi puguis confiar i que sigui simpàtica.
  - 10.- Un personatge popular que admires?
- Pep Guardiola.

Na MERCÈ MARTORELL,
Pubilla del C.C.R., de les Festes Majors 1996

- 11.- On t'agradaria fer un llarg viatge?
- A París.
- 12.- Un llibre que recomaries de llegir?
- Pilar Prim, escrit per Narcís Oller.

Bé, hem fet una petita passejada per la vida de Mercè, que ens representarà a tots els Socis del C.C.R., en aquestes properes Festes de 1996. Moltes gràcies Mercè i que disfrutes com a Pubilla.

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

DIUMENGE AL CASTELL

El gall m'ha despertat d'hora. Jo prou que voldria fer-li entendre que els diumenges no són per llevar-se abans de la sortida del sol però ell és constant de mena. No és que jo vulgui fer-li la festa abans de Pasqua, però de vegades em posa una mica neguitós. Deixem-ho anar!

Portar fruites i viandes és la meva ocupació principal i fer content el senyor és la meva finalitat. Ara és estiu i l'estiu la meva feina es multiplica. Ara el castell és ple perquè les guerres s'aturen a mitjans de maig. Fa massa calor per anar carregat amb llances, maces i fletxes; sense oblidar les espases de moda i els vestits atapeïts; i si ho vas a mirar conquerir quatre planes i vuit muntanyes que, cada cert temps s'han de retornar, no val l'esforç d'un estiu feixuc.

Els dies menys Sants em llevo d'hora i vaig amb els meus companys a cercar les fruites i verdures a la vall. El senyor acostuma a tenir poca paciència amb els serfs del terròs i aquests tan bon punt ens veuen baixar del castell ja comencen a collir i a posar-ho a la vora del camí perquè si no ho fan d'aquesta manera entrem amb els cavalls i els rucs per dintre els trossos i fem més d'una barrabassada. A mi no és que el sistema m'agradi, però reconec que és profitós. Cal no tombar la cara tan bon punt els reculls el fruit de la seva suor perquè pots tenir problemes de bon veïnatge quan, en temps de lluita, pugem a amagar-se al castell per evitar els guerrers enemics que sempre solen venir per la banda del Montsià.

Avui, com començava dient, és diumenge i com diu la llei de Déu cal fer una mica de repòs. El senyor no crec que sigui massa partidari d'aquests costums, però el sol fet d'anar a caure en boca dels més religiosos és motiu més que suficient per renunciar a certes idees una mica renovadores. Fa un temps li va anar de poc no ser inclòs en una creuada a Terra Santa per alliberar llocs per on Jesús havia posat els peus. Va estar una bona temporada anant a missa a primera hora i fent sucoses almoines. Quan la febre d'aquella creuada va passar, va jurar-se a ell mateix que a poc que pogués no se li escaparia mai més una expressió lliberal i és que cadascú ha de fer el que li toca i a ell li toca promoure la festa del Creador.

Missa quan sigui l'hora i hora que marca el mossèn. Als tres tocs cal ser al davant la porta i allí entrem per rigorós ordre. No cal ni dir que jo sóc dels darrers i que quan hi ha convidats pateixo el contratemps de no poder entrar. Llavors em reservo per a l'altra que es dedica als vilatans, que com a personatges més enfeïnats, té una curta durada sense cant ni plateret. A la missa important no cal ni dir-ho, hi ha música, bon sermó i comunió per a tothom. L'altar s'omple amb flors naturals i els escolanets donen una certa categoria i divertiment. El mossèn de

tant en tant els fita i ells, que ja saben el que pot passar, acoten el cap i deixen de fer entremaliadures. A mi, m'agrada molt sentir la música del cor i de vegades em poso una mica melangiós, però cal tenir ferma aparença perquè pots caure a l'ull dolent i rebre per totes bandes. Un mig amic meu va gosar extreure sentiments de debilitat i el van posar un parell de campanyes a fer d'actriu al teatre de la tarda. Va passar una vergonya terrible a més de ser apartat del llistat de promesos del castell. Ara potser el tornaran a incloure, perquè va matar una dotzena llarga d'enemics ferotges. Va deixar un parell de dits pel camí però ara, que ja torna a ser amic per totes bandes, diu que se sent molt satisfet de la força que va agafar per la serra del Montsià esperant que algú tragués el cap per fer-lo rodar serra avall.

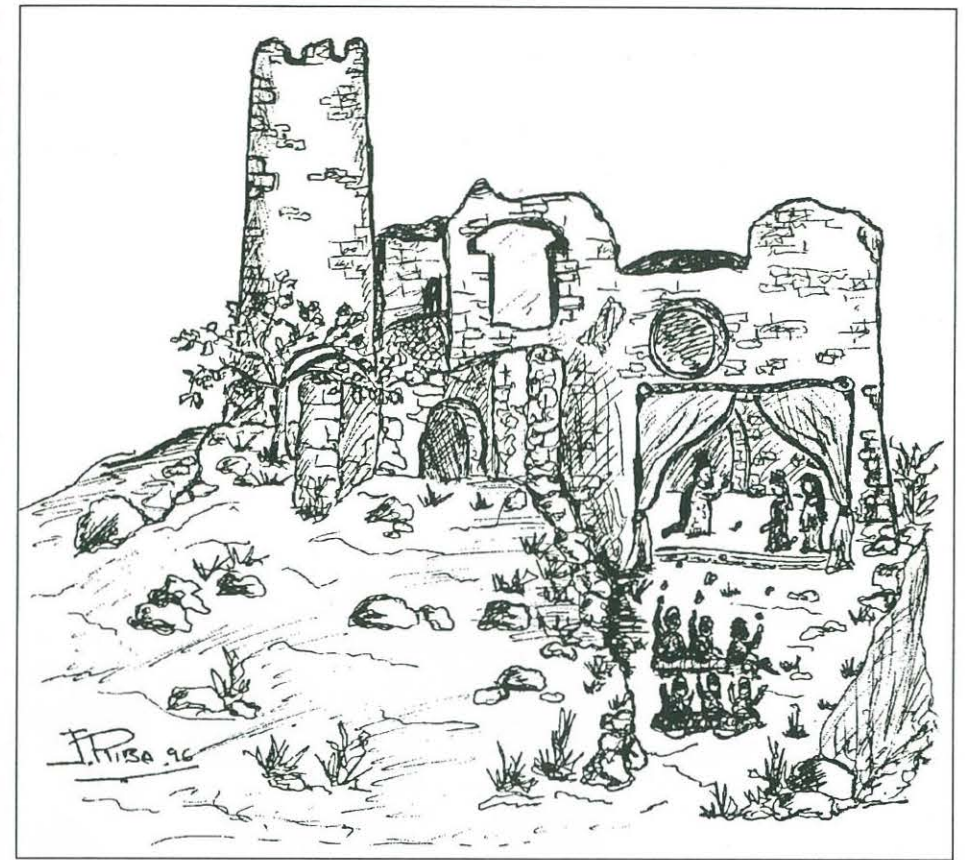
Després de missa anem a la plaça, que hi ha a la banda de ponent de la torre d'homenatge, a fer-la petar. A l'estiu solem tenir, de tant en tant, algun espectacle de música profana, contalles, malabarisme i, per les festes majors, alguna representació de teatre. No cal ni dir que les noies no hi participen mai i que s'ho miren de la part del darrera cercant els ombradius de les cases que, per aquest temps, ja solen tenir els pàmpols grossos i tibats. No és de bon gust que les noies siguin brunes i per aquest motiu fugen de la força del sol com del dimoni. Els pares les deixen fer sota una ferma vigilància i nosaltres, els que ja estem una mica tips d'anar a cercar l'esquilador, de tant en tant les remirem de prop; sempre guardant una aconsellable distància d'una dotzena de passes. Acostar-se més seria perillós en tots els sentits i una ofensa d'aquesta grandària, no satisfeta, seria prou motiu per abandonar el castell a mitjanit. No vull ni pensar amb el fet de tocar una mà o canviar una sostinguda mirada. Per la masmorra ja n'ha passat més d'un. El senyor és prou estricte amb aquestes coses i un vilatà enfadat pot arribar a rendir menys que un de satisfet i això ja són figures d'un altre paner.

Jo no he actuat encara al teatre de la festa, perquè tinc una veu poc sonora i per fer de promesa no dono el pes. No és perquè no estigui prou grassonet, però per a treballar en aquest paper em manca mitja arrova. No en volen, de magres, que no fan goig. Una promesa ha de tenir de tot i a mi m'haurien d'emplenar per totes bandes. No és que em s'apiga greu, que el teatre no és el meu fort, però et sents una mica desvalgut quan diuen aquestes coses. Aquest estiu faig de teloner, obro i tanco el teló les vegades que cal i rebo de tant en tant alguna pedrada, però el senyor m'ho demanà perquè tinc el cap dur i no hi ha perill que em trenquin. Ja en porta un parell aquesta temporada i la mà d'obra va escadussera.

El dinar dels diumenges és més llarg i els que

treballem a la torre tenim permès fer-ho amb la família. Els de casa m'esperen amb devoció perquè sempre els porto aquelles fruites i verdures que no caben als coves. El pare, pobre home, em rep com sempre. Sóc el tercer fill d'un llistat de sis. Els dos que anaven pel davant ara són sota terra i els altres tres van pujant i baixant del castell tot portant una mica d'herba o de llenya. Avui la mare, com sempre, ha fet bullir l'olla. Poc que m'agrada, els diumenges d'estiu, prendre calent però ella diu que el foc mata totes les malalties i no hi ha manera de fer-la canviar. Després d'un parell de bones cremades, la gana va perdent força i així el menjar dura més dies. Carregats de salut hem d'estar perquè no fem altra cosa que no sigui saludable. Els dos germans, que em van precedir, es van morir, carregats de salut, d'unes febres malèfiques.

Un cop he passat l'angoixa del dinar vaig a fer un tomb per les rodalies. Sempre trobo algun pastor que em fa una previsió del temps per a la propera setmana, tot observant el moviment de les ovelles i els senyals que apareixen per les serres i els arbres. També en parlem de les poques notícies i de les darreres guerres, així com de les futures. Un cop fet un repàs general, m'acomio i torno a la plaça del castell. Els que han fet un dinar una mica més llarg tornen a aparèixer per la plaça i els que mandregen no arribaran fins al tard, perquè aprofiten per fer la migdiada. Allí repassem tots

els detalls de la setmana i, per torn rigorós, anem parlant de tot allò permès; que no és gaire cosa. Acabem sempre parlant de les noies que eren, al matí, a la plaça i que ara deuen estar recloses a casa.

Quan comença a decaure la força del sol, surten les joves acompanyades de les seves mares o dels seus familiars. El que havia estat una plaça ensopida fins aleshores s'anima i tots els amics es posen una mica seriosos com si el fet d'estar acompanyat per noies fos un perill. Jo, no voldria confessar, però n'estic per una. La veig només els diumenges, però li conec els ulls i la cara de memòria. No sé com es diu ni el que fa, però sé que té un pare carnisser i això és una dificultat gairebé insalvable. Ho confesso al davant d'aquest full perquè quasi estic segur que el carnisser no ho sabrà mai. Desitjo que si algun dia arriben aquestes lletres davant els ulls d'algú tingui la suficient discreció per a mantenir el secret.

La nit s'acosta i amb ella el temps d'apagar el llum i anar a jeure; demà és dilluns i cal tornar a la feina. Potser d'aquí unes setmanes us podré contar alguna cosa més de la meua vida.

*ESTUDI
*REPORTATGE
*FOTO INDUSTRIAL
*GRATISME

ULLDECONA
MAJOR, 60
Tel. 72 00 57

PRODUCTES I SERVEIS INFORMÀTICS

VENDA I PROGRAMACIÓ D'ORDINADORS
EQUIPS D'OFICINA
PROGRAMES A MIDA I STANDARD

Plaça Sales i Ferré, 14
Teléfono (977) 57 32 57 - Fax (977) 72 08 97
43550 ULLDECONA (Tarragona)

olivetti
SYSTEMS
PARTNER

Pietat i Lluc, els nostres gegants, fan 10 anys

Quan arribaven les festes de Sant Joan i Sant Pere, recordo la quantitat de gent que agafàvem l'autobús de Jaques per anar a Vinaròs. En baixar, el primer que feia era aguar a l'Ajuntament, a veure els gegants, sempre els posaven allí per les festes. Eren majestàtics, un poc distants, impassibles, molt grans, i més en comparació al menut que era jo. Però, sobretot, extraordinàriament fascinants. I un pensava per què al poble no tenien gegants, i, al més que arribàvem era tenir quatre capgrossos mig vells.

Sempre he pensat en els gegants com en un dels elements que transmeten més ràpidament la sensació de festa, juntament amb la música, les campanes, les cercaviles i tot allò que té a veure amb el foc i els coets.

Pensant així, no és estrany, que en entrar a l'Ajuntament com a regidor de cultura, volgués que el nostre poble també tingués els seus gegants.

Volíem que foren menys reis i senyors, i més gent del poble, sortint-se'n un poc de l'arquetipus convencional.

Un dia vam rebre una carta de Rosa M. Serrano, que aquest és el nom de la mare dels gegants, en la qual ens ofería una parella de gegants per un preu molt interessant.

Una tarda de febrer vàrem anar a Reus a veure'ls. Estava en un magatzem d'una escola d'art del raval de Santa Anna. Ell pareixia més gran que un gegant normal, però la parella era una bruixa i molt més menu-

Vàrem plantejar la possibilitat de fer-li una parella, encara que no hi havia gaire temps. La seua autora va decidir que li faria una xica guapa per acompanyar-lo. Un grapat de fotos, moltes conversacions per a intercanviar idees i sempre pendent del temps per a poder estrenar-los per les festes. Finalment el mes de juliol els vàrem portar al poble.

Vestir-los i buscar-los els accessoris va ser obra de Fina Vergés i Lourdes Gascó.

Però qui els va donar vida va ser la colla gegantera, i, amb posterioritat, la colla de grallers. Tots plegats els han portat dins i fora de Catalunya i són els que han fet que, en aquest espai de temps, els gegants tinguin l'apreci i un lloc en el cor de tota la gent del poble.

Des del primer moment vam pensar en Lluc i Pietat per als noms. Però no van tenir el seu bateig fins a les Quinquennals del 89, essent els seus padrins els gegants de Barcelona.

Ara quan surten a ballar a la plaça sento una certa mescla d'alegria i melangia veient la xica guapa fent parella amb el gegant que dormia en un magatzem de Reus. I penso, que, per una suma de circumstàncies, restaran units per sempre més en aquest poble.

No se si us faran festa d'aniversari, crec que la teniu més que merescuda.

Per part meua voldria desitjar-vos un feliç aniversari i per molts anys.

ÀNGEL MILLÁN

Sobre la gènesi i els dialectes de la llengua catalana (1)

(D'una anàlisi sociolingüística per: Pere Baena, Maribel Geira i Anna Martínez)

Posar-se a parlar de la història del català amb la profunditat que requereix ens ocuparia fulls i fulls vers l'origen, desenvolupament, influències, esplendor i repressió..., tot fins l'actualitat; no obstant això, anem a esbossar algunes pinzellades, d'una manera breu, però clara (qualificatiu que equivalen a dir panoràmica), per entendre quines són les causes de la situació que avui en dia vivim els parlants. La història articula d'altres temes: s'hi relacionen la dialectologia, els fenòmens de glotofàgia i conflicte entre llengües o variants dins la pròpia parla; i concretitza els fronts de la minorització i la pugna que hom manté per la normalització. Amb aquest paper s'inicia una sèrie de propostes que volen vindicar la llengua i la cultura catalanes.

El català -segons Coromines- és "una llengua romànica procedent de l'evolució local del llatí parlat en el país en temps dels romans", la qual ha rebut influències de les llengües preromanes (substrat), dels germànics i dels àrabs (superstrat) i, m'es modernament, del francès, el castellà, l'anglès, l'occità, el sard i l'aragonès, entre d'altres (abstrat). L'evolució de la llengua sàvia a què ens referim va tenir lloc als comtats que formaven part de la Marca hispànica, la qual va dependre del regne franc fins a les primeries d'aquest mil·lenni; és per això que els dialectes -o maneres de parlar una llengua- que sorgiren en aquests indrets els anomenem constitutius (de l'idioma), i són: el central, el septentrional i el parlar xipella (dins el bloc oriental) i el lleidatà i els parlars ribagorçà i pallarès (dins l'occidental).

Arran de l'expansió militar (iniciada en temps de Jaume I) cap a l'est mediterrani i cap al sud peninsular, i de l'assoliment de les conquestes dels regnes de Mallorca, València, Sicília i Nàpols, dels ducats d'Atenes i Neopàtria i de les illes de Còrsega i Sardenya -i depenent, és clar, de la procedència geogràfica del contingent repoblador- es produirà una distribució dels parlars, la qual establirà les bases de l'assentament de la llengua i cultura catalanes i en configurarà el marc dels parlants (un cop establerts els límits, n'ocorrerà, però la desaparició en segons quins indrets); són les parles d'aquests darrers llocs les que denominem genèricament dialectes consecutius (de resultes) de la llengua catalana: valencià, baleàric, alguerès i tortosí, bàsicament.

La Corona catalano-aragonesa (als indrets esmentats ans cal afegir el regne d'Aragó) romandrà unida, com si d'una sola cosa es tractés, fins al segle XVIII. Durant el transcurs de tot

aquest temps a què ens referim (d'ençà la consolidació, primer, de la Marca hispànica i d'aquè les conquestes mediterrànies, després) veurem ressorgir els primers models d'estandardització de l'idioma -amb Ramon Llull (1232-1315); la Cancelleria reial, abocada a expedir els documents oficials (burocràtics i de cúria) arreu de la geografia dels, en endavant, Països Catalans; i els escriptors valencians del segle XV: Martorell, Marc, Villena i Roig; i prendre amb força un Humanisme, com és el cas de Metge, influït directament pel trecento italià.

Després de la Guerra de successió (1700-1713) i amb la formulació i aplicació dels Decrets de Nova Planta s'atenuarà la recessió que s'havia començat a viure després de l'esplendor anterior, amb la repressió i la prohibició del català tant en els àmbits formals com en els familiars; hi té lloc la disminució de la personalitat que li era inherent a la nostra terra com a culminació d'un procés que es palesava ja durant el regnat dels Reis catòlics, tot i que en aquella ocasió els detentors de l'idioma foren gairebé els mateixos personatges, catalans, que pertanyien a la cort reial, i que acabaren traslladant-se a Castella en un moment en què la literatura adquiria un caràcter àulic i exigia la protecció palatina. No podem oblidar-nos del sentiment aglutinador que havia anat adquirint l'estat al Renaixement i gestat a l'Edat mitjana, quan s'identificava un estat amb una llengua; cultures, com la castellana, la italiana i la francesa s'han caracteritzat per la centralització de l'idioma i la seua uniformitat. Ara, doncs, hi té lloc la decadència de les lletres catalanes i la desmembració definitiva del territori: establiment de les comunitats i les autonomies i pèrdua del Rosselló (pel tractat o pau dels Pirineus, el 1659) i de Menorca, Nàpols i Sardenya (pel tractat d'Utrecht, el 1713).

La situació de decaïment es mantindrà fins ben entrat el segle dels romàntics, o siga, la dinovena centúria; és una època durant la qual hi pren força la represa de la identitat i s'hi treballa per una refeta en abundants àmbits; tot aquest entramat al nostre país rep el nom de Renaixença i a ella seguiran (i completaran, redefiniran i concretitzaran) el Modernisme (al tombant dels segles XIX i XX) i el Noucentisme, en què es congria el cúmul de propostes en la realització i posada en escena de la Mancomunitat, dels Estudis universitaris catalans i la normalització de la llengua de la mà de Pompeu Fabra i Poch (1868-1948), amb el recolzament ofert per

PROGRAMES, REVISTES,
TARIFES DE PREUS, CATÀLEGS,
TALONARIS ALBARANS, FACTURES
TAPES D'ANELLES,
I TOT TIPUS D'IMPRESOS
COMERCIALS I PUBLICITARIS

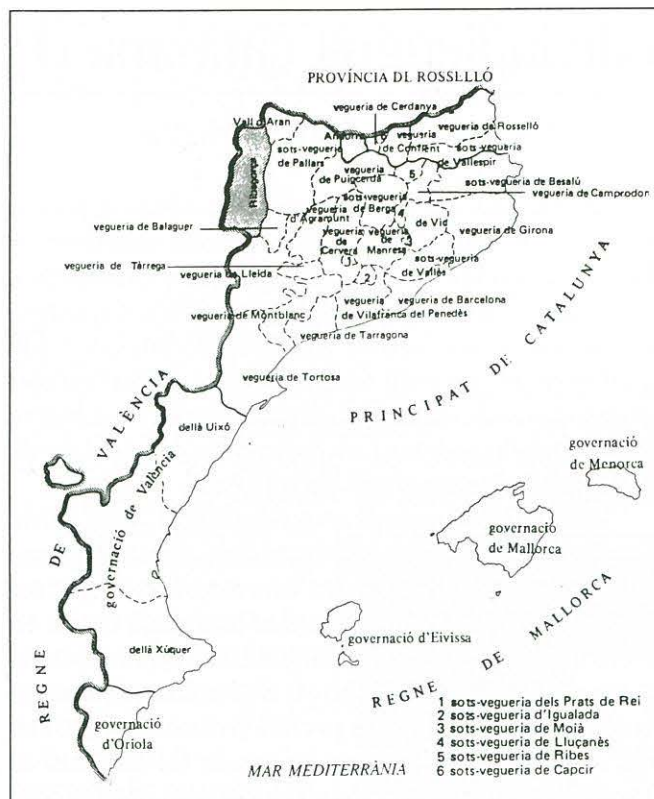

gràfiques
montsià

C/. Migdia, 9 - Tel. i Fax (977) 57 31 60
43550 ULLDECONA (Tarragona)

CAJA DE MADRID
CAIXA D'ESTAMIS

Demarcacions dels Països Catalans vers el 1700

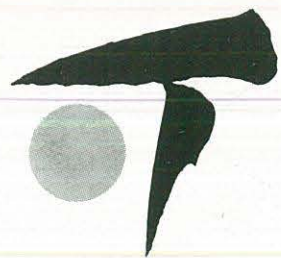
L'Institut d'Estudis Catalans, que, conjuntament, pretenien de posar fi a l'oradura causada pel desgavell dels segles passats amb la fixació de l'ortografia, la codificació gramatical i una depuració i fixació del lèxic, basades en un estudi etimològic, fonètic i tradicional (de respecte vers l'ús estès).

La conflagració del 36 posarà fi a la reforma i a les il·lusions dipositades en els projectes de normativització i normalització anihilant la part d'autogovern català aconseguida durant la segona República espanyola; a partir d'aleshores es tornarà a condemnar l'idioma a ser sotmès a la il·legalitat i a la repressió, a la prohibició i l'esfondrament dins l'oblit. És tot un període del qual ens hem començat a desempallegar d'ençà la fi de l'anterior règim de govern, el qual havia d'opugnar durament amb la cultura catalana (com hom féu igualment amb el gallec i l'èuscar), amb l'intent d'integrar-la a la de l'imperi; una dèria que resultà, val a dir, fallida, però que serví per reafirmar i fer reviscolar la identitat del poble a Catalunya, que no per això s'estalvià seqüeles importants que estant resultant difícils de guarir encara avui.

Segons el que hem dit, la llengua catalana és parlada des de Salses a Guardamar, i des de Fraga a l'Alguer; queden així establerts els límits geogràfics d'un idioma que s'estén per quatre països europeus: l'estat espanyol, l'estat francès, el Principat d'Andorra i la república italiana; i, dins d'aquests, per: la Franja de Ponent, El Principat de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i el Carxe, la Catalunya Nord (el Rosselló i l'Alta Cerdanya) i la ciutat de l'Alguer (illa de Sardenya).

Una llengua és quelcom de viu, quelcom que depèn de l'ús que d'ella facen els parlants; aquesta asseveració sociolingüística l'anem a usar per marcar les coordenades entre les quals s'ha de moure la consideració que es pretén fer envers els dialectes o variants. No hem de menystenir, atenent la mutabilitat de l'idioma pel que fa a les capes socials, l'existència d'uns registres funcionals que depenen de la situació comunicativa entre persones; fixant-nos en les generacions, ens adonem com s'han ocasionat unes variants generacionals, les quals difereixen en trets gramaticals o en la utilització d'un determinat l'èxic; fitant el tot de la llengua, distingim entre les maneres com aquesta es parla als diferents indrets. Incidim, per deturar-nos-hi en la darrera observació, car les ulteriors reflexions volen tothora propalar la legitimitat dels dialectes que conformen una totalitat de què diem idioma.

La nostra llengua, el nostre llatí, compta amb dos blocs dialectals d'aquèn el seu naixement: a l'occidental pertanyen els dialectes valencià i nord-occidental; a l'oriental, el rossellonès, el central, l'insular i l'alguerès; hem tingut l'ocasió de reflexionar sobre quins d'aquests en són constitutius i quins consecutius, i els motius que ens duen a tal classificació. Les més acusades diferències entre les dues divisions dialectals gairebé podríem dir que es redueixen a generalitats fonètiques i morfosintàctiques, mínimes, com són ara: divergències lèxiques (espill/mirall), neutralització dels sons (a)/(e) i (o)/(u) àtons en oriental i distinció en occidental, desinències específiques per a les formes verbals... Però no per això hem de pensar que es tracta de variants incomprensibles entre elles i accentuadament diferenciades; ans al contrari, des de l'època medieval ens vatem que la nostra llengua és de les més sòlides de les que tenim a les vores; amb raó Muntaner s'enorgullia de parlar un idioma que continua sent, encara avui i diga els que es diga, dels més uniformes entre totes les llengües romàniques.

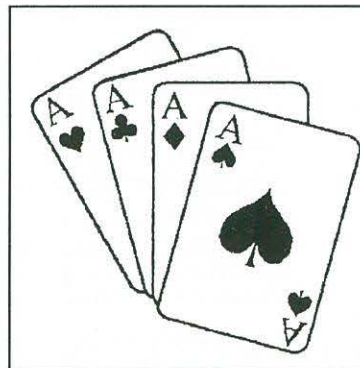
Caixa Tarragona

SABIES QUÈ...

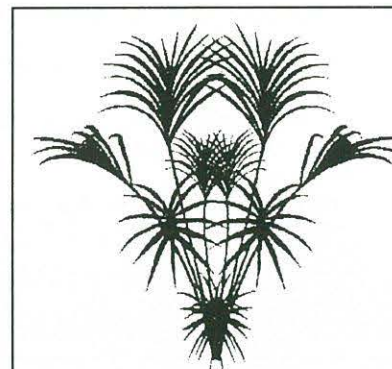
LA FÀBRICA DE NAIPS MÉS ANTIGA

Naipes Comas, fundada el 1797 a l'Hospitalet de Llobregat, és la fàbrica de naips més antiga de Catalunya i de l'Estat, i també és una de les més antigues d'Europa. Aquesta empresaté una altra particularitat digna de ser destacada: ha estat dirigida en tres ocasions per dones (Cristina Montaner, 1867; Josefa Ribó, 1911, i Josefa Comas, 1929).

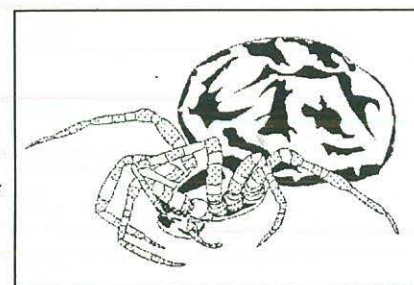
LES PALMERES

La única palmera autòctona i indígena dels Països Catalans i de tot Europa és el margalló (*Chamaerops humilis*), que creix al Montgrí i a les comarques marítimes des del Garraf fins a la punta més meridional del País Valencià, i també arreu de les Illes Balears. Produeix dàtils i no creix més de 5m d'alçada. La palmera més abundant a les nostres terres és la palmera datilera (*Phoenix dactylifera*), pròpia del nord d'Àfrica però cultivada aquí a l'època dels àrabs: a Elx hi ha el palmerar més gran d'Europa.

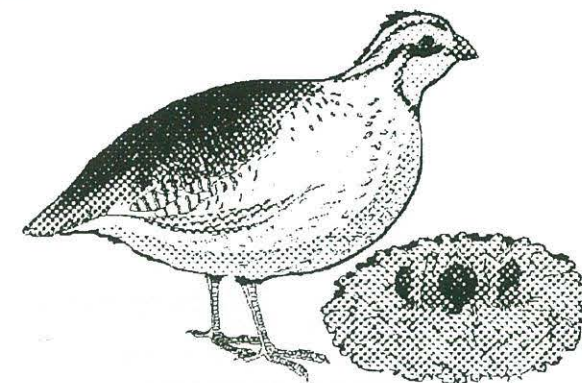
L'ARANYA MÉS RARA

Aquest rècord podria ser per a la *Telema tenella*, que és una relíquia del paleozoic, localitzada només al masís del Canigó i trobada recentment en una sola cova de Catalunya. És la única espècie de la família dels telèmids i apareix en molt poques localitats del món. Adaptada per a la seva vida cavernícola, no té ni ulls ni pigmentació. A més, és la única aranya que forma espermatòfors per a la fecundació. Només pon 2 ó 3 ous, que triguen 4 ó 5 anys a eclosionar, i les seves cries no esdevenen adults fins al 7 ó 8 anys.

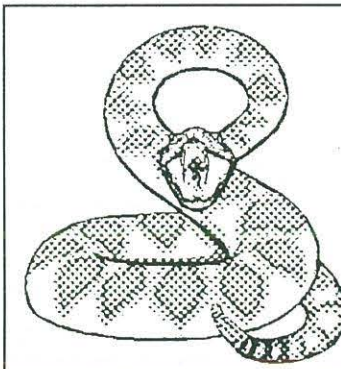
MAJOR NOMBRE D'OUS PER POSTA

Els faisans i les perdius produeixen, en general, una considerable quantitat d'ous en cada posta. La mitjana de la perdiu xerra (*Perdix perdix*) és de 15-16. La perdiu roja (*Alectoris rufa*), encara que normalment en sol pondre entre 10 ó 15, pot arribar als 28; segueix una estratègia original: la femella pon els ous en dos nius diferents, ella n'incuba un i deixa l'altre a càrrec del mascle. Entre els ocells petits destaquen les mallerengues, com ara la mallerenga petita (*Parusater*), amb una mitjana d'11 ó 12 ous. Cal dir que aquestes xifres poden incrementar-se molt de forma artificial si es proporcionen als ocells unes condicions especials, o bé si es força la posta de més ous retirant-los els que ja han post. Per mitjà d'experiments d'aquesta mena es va induir una femella de coll-tort (*Jynx torquilla*) a pondre 48 ous, en lloc dels 5-14 habituals; un pardal comú (*Passer domesticus*), 51 ous, i un ànec coll-verd (*Anas platyrhynchos*), la imposant quantitat de 80-146 ous.

LA SERP MÉS VERINOSA

Al mar de Timor (nord-oest d'Australia) es troba la serp marina (*Hydrophis belcheri*), la més verinosa i mortal del món per a l'espècie humana. A les nostres latituds, l'escurçó europeu (*Vipera aspis*) és la serp més verinosa que tenim: el seu verí és potent, hemotòxic, i produeix taquicàrdia i altres trastorns, perillosos només per a persones delicades, ancians i infants. Cal dir, en defensa seva, que és bastant pacífica, ja que només mossega quan se sent atacada. Únicament viu a la part septentrional de Catalunya. A la resta dels Països Catalans hi ha l'escurçó ibèric (*Vipera latasti*) que, si bé té un verí menys poderós, és més agressiu.

Mes maig/juny

EUROPA

Fecha de emisión: 6 de Mayo de 1.996.
Procedimiento de impresión: Huecograbado
Formato del sello: 28,8 x 40,9 mm.
Dentado: 13 3/4.
Valor postal: 60 pesetas.
Efectos en pliego: 50.
Papel: Estucado, engomado y fosforescente.
Tirada: 5 millones.

La sèrie d'Europa d'aquest any està dedicada, dintre de l'emissió "Mujeres famosas" a la figura mítica de ball espanyol, Carmen Amaya.

Nascuda a Barcelona l'any 1920, aviat va sentir passió pel ball. Actuà al començament a París, amb la companyia de Raquel Meller i després a l'Amèrica llatina. L'any 1942 es va presentar als Estats Units, essent una artista molt popular de l'època. Va rodar algunes pel·lícules i ja en Espanya, abans de morir el novembre de 1968, va protagonitzar la pel·lícula "Los tarantos". Ha estat reconeguda com una de les millors ballarines de tots els temps.

CÒMICS

Fecha de emisión: 10 de Mayo de 1.996.
Procedimiento de impresión: Huecograbado.
Formato: 28,8 x 40,9 mm. (19 ptas.) y 40,9 x 28,8 mm. (30 ptas.)
Dentado: 13 3/4. Valor postal: 19 y 30 ptas.
Efectos en pliego: 50. Papel: Estucado, engomado y fosforescente.
Tirada: 10 millones (19 ptas.) y 2,5 millones (30 ptas.)

L'emissió "Còmics" d'aquest any està dedicada al Jabato i al Reporter Tribulete.

El segell de 19 ptas. està protagonitzat pel Jabato, nascut en 1958 de la mà de Víctor Mora i Franc Darnís. El Jabato és un pacífic iber, al qui es fa esclau i se'l porta a Roma on se l'ensinistra com a gladiador. Altres personatges principals són: El gegant Tauros, Claudia i Fideo de Mileto.

El segell de 30 ptas. està protagonitzat pel Reporter Tribulete "que en todas partes se mete". Nascut de la mà de Guillermo Cifré per a la revista humorística infantil anomenada "Pulgarcito", el Reporter Tribulete és un reporter que fa el seu treball al carrer, posant sempre la pota.

PINTURA ESPAÑOLA

Fecha de emisión: 31 de Mayo de 1.996.
Procedimiento de impresión: Huecograbado.
Formato: 28,8 x 40,9 mm. (19 y 30 ptas.)
40,9 x 28,8 mm. (60 y 130 ptas.)
Dentado: 13 3/4. Valor postal: 19, 30, 60 y 130 ptas.
Efectos en pliego: 50.
Papel: Estucado, engomado y fosforescente.
Tirada: 2,5 millones de cada.

La segona sèrie de l'emissió "Pintura española" iniciada l'any passat està dedicada aquesta ocasió al pintor Francisco de Goya i Lucientes, commemorant el dos-cents cinquanta aniversari del seu naixement.

La sèrie, formada per quatre segells, comprèn: el segell de 19 ptas. representa el quadre "El general Don Antonio Ricardos", el de 30 ptas. "La lechera de Burdeos", el de 60 ptas. "Niños con mastines" i el de 130 ptas. "El 3 de mayo de 1808 en Madrid".

50 AÑOS DEL SERVICIO FILATELICO DE CORREOS

Fecha de emisión: 4 de Junio de 1.996.
Procedimiento de impresión: Huecograbado.
Formato de los sellos: 40,9x28,8mm.
Dentado: 13 3/4.
Valor postal: 30 pesetas.
Efectos en pliego: 50.
Papel: Estucado, engomado y fosforescente.
Tirada: 5 millones.

Amb aquesta emissió es vol commemorar el 50è Aniversari del Servicio Filatélico de Correos, que es va posar en marxa el 6 d'agost de 1946 com un negociat dintre de la secció Biblioteca y Museo i que després es va ampliar amb la creació de la Agencia de Venta de Sellos. Avui, el Servicio Filatélico de Correos és un lloc de referència per a tot el col·leccionista de segells.

GASTRONOMIA

"PLUM CAKE"

Aquesta recepta que els donem a continuació ens l'ha facilitada En Lluc Raga i Sauch, a qui li donem les gràcies per la seva col·laboració en aquest apartat de "Gastronomia" que aquesta revista sol facilitar en aquests darrers números editats.

INGREDIENTS:

- 400 grs. de mantquilla (mantega)
- 400 grs. de sucre
- Esència de vainilla i llimona ratllada
- 8 ous sencers
- 500 grs. de farina fluixa
- 15 grs. d'impulsor (1 sobre Royal)
- 400 grs. de fruita confitada tallada a daus i macerada amb rom o brandy
- 100 grs. de panses de Corinto (macerades amb licor)

ELABORACIÓ:

- Posarem en un bol o perol la mantquilla, el sucre, la vainilla i la pell de llimona.

- Treballar-ho bé amb un batidor i li anirem afegint els ous poc a poc, procurant que no s'ens talle la mescla.

- Obtingut aquest compost cremós incorporarem la farina que prèviament haurem passat pel cedaç junt amb l'impulsor i finalment li afegirem la fruita tallada a quadrets i les panses; tot això ben escorregut del licor en que l'haurem tingut durant unes hores; i abans de mesclar-la espolvorejar-la amb farina per evitar que durant la cocció s'en vagi al fons.

- Es posa amb motllos adequats, untats amb mantega i enfarinats.

- Per últim i abans de coure li posarem una mica d'ametlla crua tallada a làmines.

- Després de cuits i gelats es treuen del motllo i s'espolvoreja amb sucre fi, quedant així llestos per servir.

- També es pot prescindir de l'ametlla i el sucre fi i acabar-los decorant amb fruites confitades i engelatant-los.

- Coure a forn reposat durant 1 hora aproximadament, i ja es pot saborejar.

RACÓ POÈTIC

Encara ets tu

Alça la teva veu
a l'infinit,

Encara ets fort

Encara ets viu

Encara ets... tu.

No deixes que l'orgull
dels altres t'ensorri.

Aixeca el cap!

Que la teva grandesa interior

és més forta que l'orgull

dels altres...

Alça la teva veu!

Crida a l'infinit!

Encara ets fort

Encara ets viu

Encara ets... tú...

Cati

Fundat l'any 1947

EDITAT AMB LA COL·LABORACIÓ
DE LA
DIPUTACIÓ DE TARRAGONA

DIRECTOR:

Josep A. Lázaro Puente

CONSELL DE REDACCIÓ:

Francesc Itarte Vericat
Josep Lluís Cabañas Vidal
Joan J. Roca Labernia
Núria Ausensi Estellé
Josep A. Lázaro Puente
Isabel Bobes Castell
Mª Cinta Caballer Meseguer

DIBUIXOS:

Joan Riba i Costes

NOTES:

- El Consell de Redacció agraeix totes les col·laboracions, però es reserva el dret de la seva publicació.
- Aquesta revista, no es fa responsable de les publicacions que no vagin signades pel Consell de Redacció.
- L'exclusiva responsabilitat del text publicat ve identificat per la seva firma.

Edita:

CENTRE CULTURAL I RECREATIU D'ULLDECONA.
C.I.F. G - 43103332
Major, 147, 1r. - Apartat Correus 52
Tel. 72 11 66 - 43550 ULLDECONA
D.L.: T. 1227 - 1982

Imprimeix: gràfiques montsià

C/. Migdia, 9 - Tel./Fax (977) 57 31 60
43550 ULLDECONA (Tarragona)